

Kirjat

Arno Tanner: Siirtolaisuus, valtio ja politiikka; Kanadan, Sveitsin ja Uuden-Seelannin työvoiman maahanmuutto ja politiikka 1975–2001, Ulkomaalaisviraston julkaisuja 4, Helsinki 2003, 226 s.

Kansainvälinen muuttoliike on globaali ilmiö ja se tulee lisääntymään tulevaisuudessa. Tämä koskee myös Suomea, jossa oli 103 692 ulkomaan kansalaista vuoden 2002 lopussa. Kansalliset työvoimatarpeet toimivat yhtenä muuttoliikkeiden vetotekijänä. Tähän liittyy väestön vanheneminen erityisesti EU:ssa ja läntisissä teollisuusmaissa.

Ulkomaalaisviraston tutkijan Arno Tannerin tuore väitöskirja Tampereen yliopistosta vertailee kolmen Suomen kaltaisen, mutta ulkomaalaisriikkaan, maan maahanmuuttopolitiikan muutoksia viimeisten 30 vuoden aikana. Hänen perusväittämänsä on, että maahanmuuttajien valikoinnilla lähtömaata katsomatta on positiivinen vaikutus maan talouteen ja muuhun kehitykseen. Tämä on siirtolaisuuden historian perustotuus, joka usein tahtoo unohtua. Tutkimuksen teoreettinen malli maahanmuuton nelikentästä tutkittujen maiden maahanmuuttopolitiikassa on perusteltu ja tarkoitukseen soveltuva. Esitetyt kuviot havainnollistavat hyvin ongelmakenttää.

Maahanmuuttajien ominaisuuksia arvioivat pistelaskumenetelmät ovat Tannerin mukaan toimineet hyvin Kanadassa ja Uudessa Seelannissa. Maahanmuutto ja sopeutuminen on onnistunut sitä

paremmin, mitä vähemmän tulijoita on rajoitettu lähtömaan perusteella. Näissä maissa työvoiman integroituvuus maahanmuuttoon on mielletty hyödylliseksi, ja rajoja on hiljalleen ja valikoidusti avattu työmarkkinoille soveltuville maahanmuuttajille. Onnistunut maahanmuuttopolitiikka on vaatinut myös monikulttuurisuuden edistämistä ja rasmin ehkäisyä yhteiskunnassa. Vasta kantaväestön positiivinen asennemuutos maahanmuuttajia kohtaan ja erilaisuuden hyväksyminen ovat oleellisesti parantaneet maahanmuuton ennustetta.

Sveitsissä tiukka maahanmuuton sääntely on lisännyt laitonta maahanmuuttoa eikä maassa ole ollut onnistunutta sopeuttamisohjelmaa. Siellä maahanmuuttajien valikointi lähtömaan perusteella on tuottanut ongelmia. Rajoittavan maahanmuuttopolitiikkansa takia Sveitsillä ei ole Kanadan kaltaista kehittyneitä integroitumis- ja monikulttuurisuusohjelmaa.

Tutkimuksen loppuosa käsittelee vertailumaiden kokemusten valossa Suomen maahanmuuttopolitiikkaa ja sen mahdollisia tulevaisuuden näkymiä. Kanadan ja Uuden-Seelannin kokemusten perusteella Arno Tanner päättelee, että Suomellekin olisi hyödyllistä seurata sellaisia maita, jotka ovat toteuttaneet liberaalia maahanmuuttopolitiikkaa. Mikäli ulkomainen työvoima katsotaan keinoksi ratkaista Suomen tulevia väestörakenteen ja työelämän haasteita, olisi Arno Tannerin mukaan Suomen kannalta parasta maahanmuuttopolitiikka sellainen, joka lisäisi maltillisesti maahanmuuttajaväestöämme. Onnistuakseen työvoiman maahanmuuttopolitiikan

olisi oltava ennakkoluulotonta, mutta valikoivaa. Maan tarpeiden jatkuva ja alati tarkentuva huomiointi ottaminen estäisi maahanmuuttajien jäämistä laajassa mitassa työttömiksi.

Erityisesti Kanada tyydyttävänä monikulttuurisuusohjelmineen voisi olla Suomelle periaatteellisenä esikuvana. Kuitenkin Suomen tilanne poikkeaa Kanadasta, Uudesta-Seelannista ja Sveitsistä siten, että EU:n tulevat valinnat saattavat lähitulevaisuudessa rajoittaa Suomen suvereniteettia maahanmuuttoasioissa. Ennen aktiivisen maahanmuuttopolitiikan soveltamista tulisi tehdä tarkka työvoimatarpeen kartoitus sekä monikulttuurisuuden ja rasmin ehkäisyn toimintalinjojen suunnittelu.

Arno Tannerin väitöskirja on merkittävä puheenvuoro parhailaan käynnissä olevaan keskusteluun Suomen maahanmuuttopolitiikan tulevasta linjauksista.

Olavi Koivukangas

Hannele ja Kalevi Rikkinen: Kirjeitä Minnesotasta 1966–1967. Gummerus Kirjapaino Oy 2002, 185 s.

Henkilökohtaisten kirjekoelmien julkaiseminen on viime vuosina yleistynyt. Myös Helsingin yliopiston maantieteen professori emeritus Kalevi Rikkinen ja hänen vaimonsa, professori emerita Hannele Rikkinen, ovat koonneet kirjan yhdysvaltojen-vuotensa aikana Suomeen lähettämistään kirjeistä.

Kalevi Rikkinen oli väitellyt tohtoriksi Helsingin yliopistossa keväällä 1966 ja oli saanut lukuvuodeksi 1966–67 stipendin Minnesotan yliopiston maantieteen laitoksella työskentelyä varten. Vaimo ja kaksi pientä lasta seurasivat luonnollisesti mukana Minneapolisiin. Perheen elämässä tuo vuosi oli käännekohta, joka jakoi elämän ennen ja jälkeen Amerikkaa oleviksi jaksoiksi.

Rikkiset matkustivat Yhdysvaltoihin ajankohtana, johon liittyi kielellinen ja kulttuurinen murros Suomen tiedemaailmassa. Tuolloin oli vielä harvinaista, että perhe vietti vuoden Yhdysvalloissa. Aikaisemmin suomalaiset olivat matkanneet Keski-Euroopan ja Länsi-Euroopan yliopistoihin oppia saamaan. Opiskelukielenä oli usein ollut saksa, kuten Kalevillakin. Matkaan he lähtivät siis huomattavasti heikommalla englanninkielen taidolla kuin stipendiaatit Suomesta nykyään lähtevät. 1960-luvun kuluessa englantia sitten saavutti nopeasti tieteessä valta-aseman ja samalla Yhdysvalloista tuli vaihto-oppilaiden ja nuorten pätevyityvien tutkijoiden luvattu maa, kuten kirjoittajat mainitsevat esipuheessaan.

Yhteyksiä Suomeen perhe piti kirjeitse. Vuoden aikana kirjeitä kertyikin paljon, sillä Hannele Rikkinen oli läheisilleen luvannut kirjoittaa kirjeen viikoittain. Samanlainen kirje lähti kalkeeripaperin avulla sekä Hannelen omille vanhemmille että Kalevin äidille. Kronologisesti etenevä kirja koostuikin pääasiassa kirjeistä, joita täydentävät nykyperspektiivistä kirjoitetut, kirjeiden sisältöä koostavat ja kommentoivat lyhyet selitystekstit. Kirja on yksityiskohtainen kuvaus perheen amerikanvuodesta

aina matkan mahdollistaneen apurahan hakuun liittyneistä prosesseista alkaen. Kirjan kuvituksena on mm. valokuvia, erilaisia arkipäivän dokumentteja, lasten piirustuksia sekä Kalevin tutkimustyön tuloksena syntyneitä karttoja.

Useimmat kirjeet on kirjoittanut Hannele ”aktiivisen kotiäidin” näkökulmasta. Hän kuvailee kirjeissään uutta ympäristöään, kertoo perheen arjesta ja sopeutumisesta sekä vilkkaasta seuralämästä, johon nuori kotirouva naisjärjestöjen toimesta nopeasti tempaistaan mukaan. Hannele myös kommentoi kirjeissään – välillä piikikkäästikin – monia amerikkalaisen yhteiskunnan tunnusmerkkejä.

Kirjeet peilaavat ajankuvaa 1960-luvun jälkipuoliskolta, jolloin elettiin niin Yhdysvalloissa kuin Suomessakin monenlaisten rakennemuutosten aikaa. Kirjeissä tulevat esille monet ajalle ominaiset innovaatiot, jotka levisivät sitten aikaa myöten kirjoittajien hämmästykseksi myös Suomeen.

Kun Hannelen vastuulle jäi pääasiassa hoitaa yhteydenpito vanhempiin, on Kalevi puolestaan suunnannut kirjeensä enimmäkseen kollegoille Suomessa. Niissä kuvataan paikallista tiede-elämää, omaa tutkimustyötä ja nuoren tutkijan ajatuksia. Kalevi tekee yliopistolla mm. taajamien väestömuutokseen liittyvää tutkimusta keräten aineistoa mm. kenttätyömatkoillaan. Kollegoille osoitetuissa kirjeissä ilmenee osittain toistoa, koska samoja asioita on kerrottu usealle eri ihmiselle. Näiltä osin kirjeitä olisi ehkä voinut hienon lyhennellä.

Kirjoittajat toteavat jälkikäteen, että vaikka kirjeet ilmentävätkin melkoista kulttuurishokkia, alkoi-

vat he alkujärkytyksen jälkeen vähitellen sopeutua amerikkalaiseen yhteiskuntaan. He näkevät itsessään kehittyneen jopa jonkinasteista minnesotalaista identiteettiä. Vähitellen tietojen ja kokemusten lisääntyessä lisääntyi myös ymmärrys amerikkalaista elämäntapaa kohtaan, ja siinä alkoi erottaa myös positiivisia piirteitä.

Amerikanvuoden virallisen osuuden eli yliopiston lukuvuoden päätyttyä perhe lähti useisiin muihin Yhdysvaltojen osavaltioihin suuntautuvalla matkalla, jota he kutsuvat Suureksi Retkeksi. Tuolla retkellä kirjeiden kirjoittaminen jäi vähäisemmäksi.

Suuren Retken jälkeen perhe asui ennen kotiin lähtöään vielä Pohjois-Minnesotassa, jossa asukkaiden joukossa on runsaasti myös suomalaissyntyisiä. Tuona aikana Kalevi teki tutkimusmatkoja mm. Kalevala-townshiipiin. Minnesotaa koskeva tutkimustyö jatkui matkan jälkeen vielä Suomessa, ja sen tuloksena ilmestyi matkaa seuraavina vuosina useita julkaisuja.

Syksyllä 1967 perhe palasi takaisin Suomeen. Perheen myöhemmistä vaiheista mainitaan hyvin lyhyesti kirjan lopussa. Kirjassa ja kirjeissään Hannele Rikkinen on leimallisesti kotiäiti, joka keskittyy huolehtimaan perheestään. Tietäen kuitenkin, että myös hän on tehnyt oman uran Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksessa biologian ja maantieteen didaktiikan professorina, olisi ollut mukava saada hieman enemmän tietoa myös hänen ja muunkin perheen myöhemmistä vaiheista.

Kirjan kirjoittajille tämän kirjan tekeminen on varmasti ollut nostalginen matka menneisyyteen. Kirjan tarkoituksena onkin ollut

kirjoittajien mukaan vahvistaa perheen muistoja amerikanvuoden ajalta ja saada mahdollisuus elää uudelleen sen aikaiset tunnelmat ja elämykset. Kirjan anti on luonnollisesti merkittävin perheelle itselleen sekä heidän lähipiirilleen. Muille lukijoille se on matkakertomus ja kiinnostava ajankuvaus tuonaikaisesta amerikkalaisesta yhteiskunnasta.

Nykyisenä kännykkä- ja sähköpostiviestien kulta-aikana lukija miettii väistämättä, onko samankaltaisten kirjojen tekeminen meidän sukupolvestamme enää mahdollista sähköisten viestien hävittäessä taivaan tuuliin. Voivatko perheet niin halutessaan enää Rikkisten tapaan elää kirjeittensä kautta uudelleen lähes neljän vuosikymmenen takaista elämäänsä?

Heli Sjöblom-Immala

**Dave Engel and Gerry Mantel:
Calumet, Copper County Metropolis. RCM-Maki, 2002. 224 s.**

Dave Engelin ja Gerry Mantelin kirja Calumet, Copper County Metro-

polis kuvaa elämää vuosisadan vaihteessa Calumetin kaivosseudulla Pohjois-Michiganissa Yhdysvalloissa. Kirjan teksti on poimittu alueella ilmestyneen englanninkielisen sanomalehden Calumet Evening Newsin ja sen seuraajan Calumet Newsin artikkeleista. Tapahtumien seuranta alkaa vuodesta 1898 ja päättyy vuoden 1913 kaivoslakon levottomuuksiin ja onnettomuuksiin. Tekstiä täydentää runsas ja upea kuvitus. Aikalaisien ottamat valokuvat niin arkipäivän työnteosta, huvielämästä kuin katunäkymistä välittävät aitoa tunnelmaa elämänmenosta kuparialueen metropolissa.

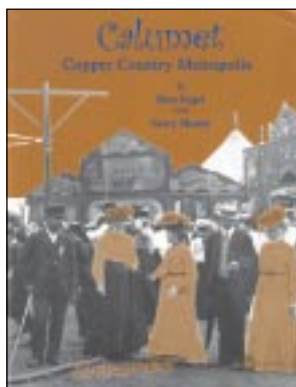
Kirjan näkökulma on selkeän paikallinen. Keskeisiä teemoja ovat muuttoliike alueelle ja sieltä pois, kaivostyö, työläisten yhteiskunnallinen liikehdintä lakkoineen, koulutuskysymykset, eri uskontojen kirjo ja kulttuurien väliset ristiriidat. Toisaalta kirjan sivuilta saa hyvän kuvan alueen asukkaiden vapaa-ajan vietosta, teatteri- ja musiikkiharrastuksista sekä merkienkilöiden vierailuista. Lehdissä on myös tarkkaan huomioitu kaivosalueella sattuneet onnetto-

muudet, murhat, itsemurhat ja muut epäjärjestyksestä aiheuttaneet tapahtumat ja henkilöt. Vakioaiheita lehtien palstoilla ovat olleet valitseva säätila ja talvisten lumi-myrskyjen aiheuttamat ongelmat.

Calumetin seutu oli vuosisadan vaihteessa väkimäärältään maailman suurin kuparikaivosyhteisö. Valtaosa työvoimasta oli siirtolaisia; alueen asukkaat edustivat enimmillään yli 40 eri kansallisuutta. 1900-luvun alkuvuodet olivat myös suomalaisen siirtolaisuuden huippuaikaa. Suuri osa Suomesta saapuneista aloitti työuransa kaivoksilla. Suomalaisten osuus Calumetin kaivosalueen elämässä olikin merkittävä ja näkyvä, mikä välittyy myös kirjaan valituista lehtiartikkeleista.

Engelin ja Mantelin kirja tarjoaa mielenkiintoista aineistoa paitsi tutkijoille ja muille asiasta kiinnostuneille, myös sukututkijoille ja siirtolaisukulaisiaan jäljittäville, jotka voivat löytää yksityiskohdista tietoa etsimiensä henkilöiden elämänvaiheista ja kohtaloista Calumetin kuparikaivoksilla.

Elisabeth Uschanov

**Dave Engel and Gerry Mantel:
Calumet, Copper County Metropolis**

Price:

USD 20, shipping for one copy to Finland USD 7.00 (by surface mail)

Orders:

RCM-Maki Publishers
1527 Boulder Rd
Watertown, WI 53098
USA